

naukovo-prakt. konf. (m. Kyiv, 24 lyst. 2017 r.). Kyiv, pp. 51–53. [in Ukr.].

13. Batsko, I. M. (1997) Protseusualni pravyla, shcho rehuliuuiut dzherela dokaziv, slid udoskonalyty [Procedural rules governing sources of evidence should be improved]. *Naukovyi visnyk Ukrainkoi akademii vnutrishnikh sprav.* № 1, pp. 113–115. [in Ukr.].

14. Baulin, O. V. (2021) Aktualni pytannia instytutu ponyatykh v Ukraini. Kryminalne sudochynstvo: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Current issues of the Institute of Notaries in Ukraine] : *materialy Vseukr. nauk.- prakt. konf.* (m. Kyiv, 28 trav. 2021 r.). Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, pp. 66–69. [in Ukr.].

ABSTRACT

Yevhen Lukyanchikov, Borys Lukyanchikov, Olha Mykytenko. Participation of witnesses in information support of pre-trial proceedings. It is noted that the activity of law enforcement agencies in providing information support for the disclosure of criminal offenses takes place in difficult conditions. The tools of cognitive investigative activity do not always correspond to changes in the nature and structure of criminal activity. With a purpose of ensuring the rights and legitimate interests of persons involved in criminal proceedings and preventing possible abuse by the investigator or other persons conducting the investigation, the institute of public participation (witnesses) in conducting procedural actions aimed at forming court evidence is preserved.

The authors analyse the normative regulation of the process of involving the public in criminal proceedings starting from the Lithuanian statutes to the present day. It is emphasized that at the initial stage of development of the institute of witnesses, outsiders were invited to participate in procedural actions related to receiving information from people (interrogations), as the police had more opportunities to falsify testimony through illegal actions.

The authors analyse the opinions of supporters and opponents of retaining or cancelling the institute of witnesses in criminal proceedings. The authors question the proposed condition for abandoning the institute of witnesses, which involves a gradual change in the legal mindset of citizens who should see the investigator as a person whose activities are aimed at establishing objective truth, protecting their rights and legitimate interests.

Doubts are expressed about the possibility of expecting witnesses to create the necessary conditions for the objective and correct conduct of investigative actions and consolidation of evidence. It is noted that this should be the prerogative of the investigator, and the recruitment and invitation of witnesses is the creation of appropriate conditions for achieving the objectives of a particular procedural action.

The authors substantiate the proposals to complement Chapter 3 of the current CPC of Ukraine with an article on such a participant in criminal proceedings as a witness, defining the general requirements that such a participant must meet, the list of persons who cannot be involved as witnesses, their rights and obligations, and the right of participants to the investigative action to challenge a witness, if the grounds for this are established.

Keywords: *information, information support, criminal offense, means of information support, evidence, proof, investigative actions, witness, investigator.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-296-302

Віктор ПЛЕТЕНЕЦЬ[©]

доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛІСНОГО НЕВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ АБО ЗА ОСОБОЮ, ЩОДО ЯКОЇ ВСТАНОВЛЕНА ОПІКА ЧИ ПІКЛУВАННЯ: СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ

Висвітлено стан та шляхи розв'язання проблеми розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Наголошується, що надзвичайні ситуації, викликані пандемією у зв'язку з розповсюдженням COVID-19, спричиненого вірусною інфекцією SARS-CoV-2 (з 2020 до 2023 р.), збройною агресією

© В. Плетенець, 2024

ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0002-3619-8624>

viktor_plet@i.ua

рф проти України (з 2022 р. і дотепер) тощо, можуть призвести до формування умов настання тяжких наслідків, пов'язаних із розглядуваним видом кримінального правопорушення.

Підкреслено, що ґрунтовне вивчення причин та умов, що сприяли й обумовили вчинення такого роду кримінальних правопорушень, може скласти основу для визначення заходів із мінімізації їхньої кількості. Зосереджено увага на тому, що всебічне вивчення сформованої на відповідний момент ситуації детермінує існуючу проблему злісності невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, як нагальну. Визначено, що розв'язання існуючої проблеми вбачається в розробці рекомендацій із розслідування таких кримінальних правопорушень із комплексним підходом і поглибленим аналізом законодавства, літературних (наукових) джерел та узагальненням судово-слідчої практики з постановкою для вирішення відповідної сукупності завдань.

Ключові слова: неповнолітня особа, опіка, піклування, уповноважена особа, умови надзвичайних ситуацій, тяжкі наслідки, способи вчинення й маскування, мотив, кримінальні правопорушення, криміналістична методика, завдання дослідження, судово-слідча практика, організація й проведення розслідування, слідчі (розшукові) дії.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвиток людства характеризується багатополарністю зі значними трансформаціями у багатьох сферах життя соціуму. При цьому в умовах глобалізації світу, з одного боку, доцільно відзначити можливості формування індивіда, обумовлені розширенням соціально-правових гарантій як дітей (із законодавчим закріпленням завдань охорони дитинства) [1], так і повнолітніх осіб, які за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої права, виконувати свої обов'язки [2] й потребують опіки чи піклування.

Так, ст. ст. 150, 180 Сімейного кодексу України визначається обов'язок батьків щодо утримання, виховання, розвитку дитини, піклування про її здоров'я, фізичний, духовний та моральний розвиток до досягнення нею повноліття [3].

На окрему увагу заслуговує й Декларація прав дитини, прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 р., підписана Україною 21 лютого 1990 р., котра визначає право дитини на здорове зростання й розвиток, належне харчування, житло, розваги; зростання в піклуванні та під відповідальністю своїх батьків, в атмосфері любові та моральної і матеріальної забезпеченості; захищеність від недбалого ставлення, жорстокості та експлуатації [4].

З іншого боку, слід відзначити, що труднощі для частини населення, викликані соціально-економічними і політичними потрясіннями, правовою й морально-етичною нестабільністю та іншими процесами, можуть обумовити формування такого явища, як невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Варто відзначити, що загалом питанням розслідування кримінальних правопорушень приділено увагу таких провідних вітчизняних вчених: В. Бахіна, В. Берназа, В. Весельського, А. Волобуєва, В. Галагана, І. Гори, М. Даньшина, М. Єфімова, В. Журавля, А. Іщенко, Н. Карпова, Н. Клименко, І. Когутича, О. Колесніченка, В. Коновалової, М. Костицького, І. Котюка, І. Красюка, В. Кузьмічова, В. Лисенка, В. Лисиченка, Л. Лобойка, В. Лукашевича, Є. Лук'янчикова, В. Маляррової, О. Одерія, І. Пирого, М. Погорельського, О. Саїнчина, М. Салтевського, О. Сачка, М. Сегає, Д. Сергєєвої, О. Снігерьова, С. Стахівського, Р. Степанюка, В. Тертишника, В. Тіщенко, Л. Удалової, Ж. Удовенко, В. Хахановського, П. Цимбала, К. Чаплинського, С. Чернявського, В. Шепітька, М. Шумила, М. Щербаковського та багатьох інших.

Проте поза належною увагою вчених залишилися питання розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

Водночас вважаємо за необхідне відзначити, що проведене Є. Усовою дисертаційне дослідження «Кримінологічна характеристика та запобігання злісному невиконанню обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування» спрямоване на вивчення: кількісних та якісних показників вчинення розглядуваного кримінального правопорушення; основних чинників, що визначають латентність такого роду правопорушень; механізму індивідуальної злочинної поведінки зі здійсненням типології відповідних осіб та ін. [5, с. 2]. Вказане наукове дослідження зосереджувалося на вирішенні завдань у галузі кримінального права. Проте інтерпретування його положень під потреби й завдання криміналістичної науки може сприяти формуванню розуміння проблематики та розробці рекомендацій із

розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

У свою чергу, закріплена О. Кривопуском тема дисертаційного дослідження «Розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування» перебуває на стадії активної розробки [6, с. 310]. Так, зміст опублікованих статей та тез доповідей із результатами здійснюваних автором наукових пошуків свідчить про логічний, послідовний характер пізнання проблеми. Проте до їх завершення та формування цілісного структурованого дослідження зарано вести мову про повноцінне втілення цих результатів у рекомендації для їх практичного застосування. Це обумовлює необхідність приділення належної уваги розробці окресленої проблематики з боку науковців.

Слід відзначити, що злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, що спричинило тяжкі наслідки, відповідно до ст. 166 КК України, передбачає покарання у вигляді обмеження волі на строк від двох до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк [7].

Окремої уваги потребує й поширення розглядуваного протиправного діяння. Так, згідно з даними Офісу Генерального прокурора у 2019 р. обліковано 161 кримінальне правопорушення за ст. 166 КК України; у 2020 р. – 136; у 2021 р. – 134; у 2022 р. – 87; у 2023 році – 73. З них у 2019 р. вручено повідомлення про підозру за 19 правопорушеннями; у 2020 р. – 11; у 2021 р. – 14; у 2022 р. – 6; у 2023 році – 8 [8].

Наведені відомості демонструють низьку кількість кримінальних правопорушень, за якими правопорушникам оголошується підозра. Внаслідок цього винуватці залишаються безкарними, що обумовлює продовження протиправної діяльності шляхом вчинення подібних або більш тяжких кримінальних правопорушень.

Таким чином, усе зазначене демонструє нагальну потребу в розробці рекомендацій, що, з одного боку, збагатили б криміналістичну науку, а з іншого – розширили б можливості практики в боротьбі з розглядуваним явищем.

Метою статті є визначення стану та окреслення завдань для розв'язання проблеми розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

Виклад основного матеріалу. Слід відзначити, що кваліфікація дій правопорушника за розглядуваною статтею КК України, окрім ознак злісності, передбачає настання тяжких наслідків. Водночас правильність застосування такої обставини, як настання у результаті вчинення кримінального правопорушення тяжких наслідків, вимагає від уповноважених осіб належної уваги. Так, Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду в розширеному складі дійшов висновку, що згідно з п. 5 ч. 1 ст. 67 КК України при призначенні покарання обставинами, котрі його обтяжують, визнаються тяжкі наслідки, завдані злочином [9]. Тобто за наявності в диспозиції статті обставин, що обтяжують покарання, передбачених у статті Особливої частини КК України як ознаки злочину, що впливають на його кваліфікацію, суд не може ще раз їх урахувати під час призначення покарання як такі, що його обтяжують.

Слід наголосити, що ризик настання тяжких наслідків в певних умовах набуває ще більшої актуальності за можливості його реалізації. Так, наприклад, *підриє Каховської ГЕС* [10] як один із наймасштабніших екологічних і гуманітарних злочинів рф в Україні, що мав техногенний характер, умови надзвичайних ситуацій, зокрема викликаних пандемією у зв'язку з розповсюдженням COVID-19, спричиненого вірусною інфекцією SARS-CoV-2 (з 2020 до 2023 р.), збройною агресією рф проти України (з 2022 р. і дотепер) тощо, *можуть призвести до формування умов для настання тяжких наслідків за розглядуваним кримінальним правопорушенням.*

Заслуговує на увагу ст. 1 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», де надзвичайний стан визначається особливим правовим режимом, що може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій [11].

Таким чином, зазначена нами проблематика надзвичайних ситуацій набуває особливого значення й необхідності індивідуального підходу до оцінки сформованих умов суб'єктами розслідування. Так, регулярні обстріли цивільної інфраструктури можуть призвести до руйнування місць перебування залишених без нагляду дітей або осіб, щодо яких встановлена опіка чи піклування, відсутності належного забезпечення

їхньої безпеки. Події трагічного характеру можуть обумовити формування у відповідних осіб особливо вразливого стану, без виведення з якого ускладнюватиметься, а у деяких випадках унеможливуватиметься отримання криміналістично вагомої інформації про обставини подій [12, с. 71].

Наведене вимагатиме від уповноваженої особи належної взаємодії з різними суб'єктами, зокрема психологами, педагогами, працівниками соціальних служб та ін., з метою мінімізації психічного травмування дитини або особи, щодо якої встановлена опіка чи піклування, та з'ясування всіх обставин протиправного діяння під час проведення за їхньою участю розслідування. Окремого значення набувають можливості використання спеціальних знань шляхом отримання консультацій, залучення як спеціалістами фахівців відповідного профілю, призначення експертів.

Слід відзначити, що кримінальне правопорушення являє собою складну систему дій до, безпосередньо під час, а також після вчинення протиправної події. Це обумовлює утворення слідів, котрі містять інформацію стосовно події, яка відбулася, та її учасників [13, с. 7]. Їх своєчасне виявлення сприяє здійсненню всебічної оцінки відображень та пізнанню механізму кримінального правопорушення.

Так, Є. Усова виділяє такі особливості способів вчинення злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування: відсутність належного забезпечення потреб дитини у медичній допомозі, медичному огляді (27 % випадків), у їжі (18 %), у гігієні та одязі (14 %), у забезпеченні її морального, інтелектуального, культурного та духовного розвитку (11 %), у забезпеченні фізичного розвитку дитини (7 %); порушення її права на особисту недоторканність, свободу та захист від усіх форм фізичного і психічного насильства (15 %); залишення дитини без нагляду (8 %) [5, с. 4]. Цей перелік не є вичерпним, проте демонструє значну сукупність проявів, що потребують належної уваги з боку дослідників та практиків задля правильної оцінки відповідних протиправних дій. Слід відзначити, що розглядуване нами кримінальне правопорушення належить до категорії необережних. При цьому для навмисних (на відміну від необережних) злочинів дані про спосіб їх вчинення мають першочергове значення [14, с. 411].

Правильність оцінки й пізнання такого виду кримінального правопорушення має виходити з того, що спосіб його вчинення має усічену структуру й не передбачає підготовку. В іншому випадку наявність відповідних тяжких наслідків має кваліфікуватися за іншими статтями КК України.

Окрема увага має приділятися приховуванню протиправних дій, що може реалізовуватися шляхом: утаювання; знищення слідів злочину або слідів злочинця; маскування; фальсифікації; інсценування та ін. Водночас щодо розглядуваного кримінального правопорушення набули поширення прояви приховування, коли правопорушники намагаються видати за події, що мають зміст непереборної сили, обставини, що обумовили настання відповідних наслідків: прорахунки в оцінці потреб дитини та ступінь їх задоволення, безвихідність та ін.

Вагомим значенням у правильній кваліфікації дій правопорушника набуває визначення рушійної сили у вчиненні протиправного діяння. Дані, що характеризують особу правопорушника та його внутрішні спонукальні причини скоєння вчинків мають належним чином досліджуватися правоохоронцями задля правильної оцінки змісту подій та прийняття обгрунтованих рішень.

Так, основними мотивами злочинної поведінки за розглядуваним кримінальним правопорушенням є: байдужість до дитини (55 %); неприязнь до дитини (27 %); безвихідність (18 %) [5, с. 4].

Тлумачний словник визначає безвихідний як такий, із якого немає виходу, не можна вийти [15].

Водночас «безвихідність» може бути розглянута як суб'єктивний критерій відповідних умов, обстановки, вагшого місця в оцінці якої набувають прийняті заходи недопущення настання або усунення наслідків кримінального правопорушення.

Серед наслідків розглядуваних кримінальних правопорушень як основні можуть бути названі: тяжка хвороба (34,5 %), смерть (21 %), затримка психологічного та фізичного розвитку (20 %), соціальна та педагогічна занедбаність (13,5 %), вчинення злочину неповнолітнім (4,5 %), перебування дитини у стані, що загрожує її життю (5 %) [5, с. 4].

Проаналізована нами сукупність проявів та наслідків демонструє їх суттєву

кількість і різноманітність, що вимагає належної уваги з боку уповноважених осіб стосовно правильної оцінки, насамперед правової, виявлених фактів для мінімізації латентності розглядуваних кримінальних правопорушень.

При цьому діагностовані наслідки дозволяють висунути обґрунтовані припущення про способи дій (бездіяльності), причини й мотиви правопорушника. На цьому можуть будуватись організаційно-підготовчі заходи до проведення слідчих (розшукових) дій, а також оцінка за ступенем невідкладності й рівнем потреб у медичній, психологічній та інших видах допомоги постраждалим, прийняття інших рішень.

Крім цього, ґрунтовне вивчення причин та умов, що сприяли й обумовили вчинення розглядуваних кримінальних правопорушень може стати основою для визначення заходів із мінімізації їхньої кількості.

Всебічне вивчення ситуації, що склалась, детермінує існуючу проблему злісності невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, як нагальну. Її розв'язання можливе, на нашу думку, шляхом застосування комплексного підходу до розробки криміналістичних рекомендацій з розслідування невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, що забезпечували б потреби практики в боротьбі зі вказаними проявами.

Реалізація зазначеного передбачає здійснення поглибленого аналізу законодавства, літературних (наукових) джерел та узагальнення судово-слідчої практики з постановкою для вирішення завдань, спрямованих на:

- формування структури криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень розглядуваної категорії з побудовою кореляційних зв'язків між її компонентами;
- окреслення особливостей початку кримінального провадження, організації й планування розслідування;
- розкриття тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій;
- висвітлення змісту і значення взаємодії у розслідуванні кримінальних правопорушень розглядуваної категорії;
- визначення можливостей використання спеціальних знань;
- розробку механізму попередження розглядуваних протиправних діянь та ін.

Наведений вище перелік завдань не є вичерпним, проте дозволяє визначити напрями в розробці як теоретичних положень, так і рекомендацій із розслідування розглядуваних кримінальних правопорушень практичної спрямованості.

Висновки. Проблеми розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, демонструють особливості, що потребують якнайшвидшого розв'язання. З одного боку, сформовані завдання можуть бути використані в розробці видової криміналістичної методики, котра збагатить криміналістичну науку, а з іншого – науково вивірені й апробовані практикою рекомендації з розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, забезпечать практику дієвим інструментарієм боротьби з такими фактами в нашій державі.

Напрямами подальших досліджень треба визначити особливості організації й проведення слідчих (розшукових) дій під час злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

Список використаних джерел

1. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#top>.
2. Про затвердження Правил опіки та піклування : наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99#Text>.
3. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
4. Декларація прав дитини від 20.11.1959. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text.
5. Усова Є. С. Кримінологічна характеристика та запобігання злісному невиконанню обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (ст.

166 КК України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2016. 19 с. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c7889ae-1bdb-46e6-ba9a-3652f1138580/content>.

6. Перелік тем дисертаційних досліджень з юридичних наук (затверджених у 2022 р.) : розглянуті та схвалені координаційними бюро відділень Національної академії правових наук України / упоряд. : С. А. Гетьман, О. С. Гиляка, Н. М. Вапнярчук. Харків : Право, 2023. 394 с.

7. Стаття 166. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. *Протокол*. URL : https://protocol.ua/ua/kriminalniy_kodeks_ukraini_stattya_166/.

8. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

9. Верховний Суд пояснив, у якому разі неприпустимо визнавати «настання тяжких наслідків» обставиною, що обтяжує покарання. *Конотопський міськрайонний суд Сумської області*. URL : <https://kn.su.court.gov.ua/sud1807/pres-centr/news/685826/>.

10. Новицький Д. Підлив Каховської ГЕС: чотири категорії наслідків та план подальших дій. *Економічна правда*. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/14/701156/>.

11. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16.03.2000. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.

12. Плетенець В. М. Особливості підготовки до допиту неповнолітніх за фактами подій насильницького, сексуального чи трагічного характеру в умовах воєнного стану. *Наука і техніка сьогодні. Серія : Право, Економіка, Педагогіка, Техніка, Фізико-математичні науки*. 2022. № 13 (13). С. 67–76.

13. Будзієвський М. Ю., Лускатов О. В., Пиріг І. В. та ін. Криміналістика (курс лекцій) : навч. посібник. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 397 с.

14. Чаплинський К. О., Лускатов О. В., Пиріг І. В. та ін. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

15. Безвихідний. *СЛОВНИК.ua*. URL : <https://slovnik.ua/index.php?sword=%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9>.

Надійшла до редакції 04.03.2024

Прийнято до опублікування 08.03.2024

References

1. Pro okhoronu dytynstva [About the protection of childhood] : Zakon Ukrainy vid 26 kvitnia 2001 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#top>. [in Ukr.].

2. Pro zatverdzhennia Pravyl opiky ta pikluvannia [On the approval of the Rules of custody and care] : nakaz Derzhavnoho komitetu Ukrainy u spravakh simi ta molodi, Ministerstva osvity Ukrainy, Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy, Ministerstva pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy vid 26.05.1999 № 34/166/131/88. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99#Text>. [in Ukr.].

3. Simeinyi kodeks Ukrainy [The Family Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 10 sichnia 2002 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>. [in Ukr.].

4. Deklaratsiia prav dytyny vid 20.11.1959 [Declaration of the Rights of the Child dated November 20, 1959]. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text. [in Ukr.].

5. Usova, Ye. S. (2016) Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia zlisnomu nevykonanniю oboviazkiv po dohliadu za dytynoiю abo za osoboiю, shchodo yakoi vstanovlena opika chy pikluvannia (st. 166 KK Ukrainy) [Criminological characteristics and prevention of malicious non-fulfilment of duties to care for a child or a person for whom guardianship or care has been established (Article 166 of the Criminal Code of Ukraine)] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kharkiv. 19 p. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c7889ae-1bdb-46e6-ba9a-3652f1138580/content>. [in Ukr.].

6. Perelik tem dysertatsiinykh doslidzhen z yurydychnykh nauk (zatverdzhenykh u 2022 r.) [List of topics of dissertation studies in legal sciences (approved in 2022)] : rozghlianuti ta skhvaleni koordynatsiynomy biuro viddilen Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy / uporiad. : Ye. A. Hetman, O. S. Hyliaka, N. M. Vapniarchuk. Kharkiv : Pravo, 2023. 394 p. [in Ukr.].

7. Stattia 166. Zlisne nevykonannia oboviazkiv po dohliadu za dytynoiю abo za osoboiю, shchodo yakoi vstanovlena opika chy pikluvannia [Article 166. Malicious non-fulfilment of duties to care for a child or a person for whom guardianship or guardianship has been established]. *Protokol*. URL : https://protocol.ua/ua/kriminalniy_kodeks_ukraini_stattya_166/. [in Ukr.].

8. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia [About registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation]. *Ofis Heneralnogo prokurora*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>. [in Ukr.].

9. Verkhovnyi Sud poiasnyv, u yakomu razі neprypustymo vyznavaty «nastannia tiazhkykh naslidkiv» obstavynoiю, shcho obtiazhuie pokarannia [The Supreme Court explained in which case it is unacceptable to recognize «the occurrence of serious consequences» as a circumstance that aggravates the

punishment]. *Konotopskiy miskraiionnyi sud Sumskoi oblasti*. URL : <https://kn.su.court.gov.ua/sud1807/pres-centr/news/685826/>. [in Ukr.].

10. Novytskyi, D. Pidryv Kakhovskoi HES: chotyry katehorii naslidkiv ta plan podalshykh dii [The undermining of the Kakhovskaya HPP: four categories of consequences and a plan for further actions]. *Ekonomichna pravda*. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/14/701156/>. [in Ukr.].

11. Pro pravovyi rezhym nadzvychainoho stanu [About the legal regime of the state of emergency] : Zakon Ukrainy vid 16.03.2000. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>. [in Ukr.].

12. Pletenets, V. M. (2022) Osoblyvosti pidhotovky do dopytu nepovnoletnikh za faktamy podii nasylnytskoho, seksualnogo chy trahichnogo kharakteru v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of preparation for interrogation of minors on the facts of events of a violent, sexual or tragic nature in conditions of martial law]. *Nauka i tekhnika sohodni. Serii : Pravo, Ekonomika, Pedahohika, Tekhnika, Fizyko-matematychni nauky*. № 13 (13), pp. 67–76. [in Ukr.].

13. Budziievskiy, M. Yu., Luskatov, O. V., Pyrih, I. V. ta in. (2013) Kryminalistyka (kurs lektsii) [Forensics (course of lectures)] : navch. posibnyk. Dnipropetrovsk : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 397 p. [in Ukr.].

14. Chaplynskiy, K. O., Luskatov, O. V., Pyrih, I. V. ta in. (2017) Kryminalistyka [Forensics] : pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl. 2-e vyd, pererob. i dop. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav ; Lira LTD. 480 p. [in Ukr.].

15. Bezvykhidnyi [Hopeless]. *SLOVNYK.ua*. URL : <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Viktor Pletenets. Investigation of malicious failure to fulfill obligations to care for a child or a person to whom guardianship is assigned: state and directions for solving the problem. The article is devoted to highlighting the state and ways of solving the problem of investigating the malicious failure to fulfill the duties of caring for a child or for a person in respect of whom guardianship or guardianship is established. It is noted that emergencies caused by the pandemic in connection with the spread of COVID-19 caused by the SARS-CoV-2 virus infection (from 2020 to 2023), the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine (2022 to the present) and others, can lead to the formation of conditions for the occurrence of serious consequences for the criminal offense in question. The aggregate of manifestations of unlawful acts and their consequences analyzed in the article demonstrates a significant number and variety, which requires due attention from authorized persons in the correct assessment, primarily legal, of the revealed facts.

It is noted that the diagnosed consequences allow us to assess (make reasonable assumptions) about the methods of action (inaction), the causes and motives of the offender. On this, as stated in the article, versions can be based, organizational and preparatory measures can be built for conducting investigative (search) actions, as well as the stages of urgency and the level of needs of medical, psychological and other types of assistance to victims, a decision can be made to deprive paternity, etc. It is emphasized that a thorough study of the causes and conditions that contributed to and conditioned the commission of the criminal offenses in question can be the basis for taking measures to minimize the number of their commission. Attention is focused on the fact that a comprehensive study of the situation formed at the right moment demonstrates the existing problem of malice of failure to fulfill the duties of caring for a child or for a person in respect of whom guardianship or guardianship is established as urgent. Its solution in the article is seen as possible through an integrated approach and in-depth analysis of legislation, literary (scientific) sources and generalization of forensic investigative practice with a statement to solve the corresponding set of tasks. The paper notes that the content demonstrates the urgent need to develop recommendations that, on the one hand, would enrich forensic science, and on the other – would expand the possibilities of practice in the fight against the phenomenon in question.

Keywords: *minor, guardianship, care, authorized person, conditions of emergencies, grave consequences, methods of committing and masking, motive, criminal offenses, forensic methodology, research tasks, forensic investigative practice, organization and conduct of an investigation, investigative (search) actions.*